

Segédanyag a 20. irodalmi tételhez
Csepeli Szabó Béla versei:

Egy vén kovács balladája

Füstölgő kis görbe ember,
 Simon Gábor itt esett el
nem a fronton, nem a gyárban,
 egy kiskocsma ajtajában.
Feje, mint csöpp ráncos szilva,
 bukik elém – a papírra,
a papírra, - az útestre,
 szívem holdja ég felette...

Nem korholom, nem szidom én,
 jól tudom, mért ivott szegény:
 hetven év pörölye verte,
soha senki sem szerette,
 vak kis kovácsműhelyében,
több csillag szállt mint az égen,
 nem volt társa, hú családja,
 sorsát maga kalapálta,
esténként mint megrúgott rög,
 gördült kósza árnya fölött,
füstölgő kis görbe ember,
 nem emelte senki sem fel,
suhogó ég, magas mennybolt,
 Ő is egyik csillagod volt,
 nem szomjazott ő se másra,
csak egy kortynyi boldogságra
 szívem holdja égi felette,
 más is belehalt már ebbe...

Éneklő zivatarok

Itt a folyónál, a város alatt,
 ahol tikkasztó, nyári napokon
 futóhomokot kavar körénk a szél,
s megpörkölődő, nagy horpadt kalappal
 köszönget a gyár a tűzhajú égnek,
itt egy-egy gyenge, langyos esőcske mit is
érhet?
Ide erő és szerelem kell gyönyörűm,
 szenvédélyes, Hatalmas Ének,
 izmos esőssel, bokrokkal, fákkal,
hogyan felfrissüljön ez a kérgessé égett,
 el-el szürkülő emberi élet...
És kő kell ide. Kő.
 Sok-sok jó, kopogó kő és fénylő,
ruganyos aszfalt,
 hogyan a városszél messzire néző,
csupa-ablak házai közt

ne sárban – és porban, de ékkő-
ragyogású utakon vigyem elébed
szerelmem száz és száz éneklő zivatarát...

Jöjj hát gyönyörűm, jöjj hát,
s fogadd magadba szívem nyarából
ezt a csobogó, suhogó zuhogást,
hogy végre úgy Istenigazából
eloltva ajkunk égető szomját,
bennünk is kibonthassa vágyaink
új termő ágait és éltető csodáit,
ez a futóhomokkal küszködő
emberi világ itt...

„Sepel”

Esténként, ha a barna homályból
felcsap a kohók lángja
kacagva előugrat a tájból
Sepel, Árpád lovásza.
Képe kemény és csupa fény,
nyers, erős válla csupasz,
s fel-fel horkan a meggyszínű mén,
ha a vékonyába cikkan a vas.

Esténként a Duna reszkető tükrén
meg-megidézem az árnyát,
a sziget vad, kvarcos ezüstjén
Árpád hetyke lovását...

Itt száll, átugrat századok árján,
alakját beragyogja a Hold,
nem volt Ő vezér, se sámán,
de a nyeregben ördögi volt!
Szinte hallom, hogy kürtje szavára
mint dübög vízhez a ménes,
és látom, hogy űzi a vágya
asszonya fekvőhelyéhez...

Itt állt a sátra, itt járta a partot,
ahol ma kohók lángja lobog,
ahol mi, maiak vívjuk a harcot,
mi, mai honfoglalók...

Esténként tünődve el-elnézem a tájat,
mely egy lovásztól kapta nevét,
a Dunát, a gyárat, a füstverte fákat,
Csepelt, a várost, „Sepel szigetét”,

s a csendből, a mélyből, harsogva, zúgva
lelkemig csap fel a víz:
Ó, vajon majdan, ezer év múlva,
megidéznek-e engemet is?

Apám balladája

1.

Szikár alakját elnyelte az éjjel,
a rongyos felhők vállára hulltak,
otromba, elnyűtt félcipői alatt
a durva kövek fölcsikordultak,
azután unottt, félisteni kéjjel,
taposta s rúgta szerte-széjjel
a cipőire makacskodó sarat...
A temető felé ment. Cigarettazott.
Tenyere ökölbe szorult vacak,
mosástól fakult nadrágja zsebében,
s bús száján birkóztak a szavak.
megsimogatta a hús temetőárkot,
S eldünnyögve egy cifra átkot,
- egy furcsa, lázongó miatyánkot
Felsírt a nyirkos árokfenékben...

Könnyes-kék szemében utoljára,
megcsillant még a múlt, az élet,
majd egy tétova mozdulattal
elővette farzsebéből a mérget.
Szelíden halálba-rándult a szája,
s belezuhant a zord éjszakába.
Így talált rá a nyári hajnal....

2.

Szegény apám...46 évet élt csupán.
A gyár és a front rokkantja volt.
Gürcölt, harcolt és szenvedett.
Aztán megunta e rossz komédiát,
s a búcsúzásakor szám szélére karcolt
egy végtelenbe nyöszörgő balladát,

anyámnál pedig így rendelkezett:
mama, ha meghalok – ne sírjatok,
s a nyughelyemhez kihúzó lovaknak
adjatok dupla abrakot,
s ha lehet – friss zabot...

(1943; 19 évesen írta a költő)

Kusza tájak garabonciása

Esténként, ha megbékél a város,
az öreg Nap lemegy a Dunához,
vissza sem néz, ballag füstölögve,
fekete por kavarog mögötte.
Én is megyek, halkán dudorászva,
kusza tájak garabonciása,

kósza lábam elbolyong a parton,
s vállaimra árnyat vet az alkony.
Szeretem e kócos kis utcákat,
a vén Dunát, a mogorva gyárat,
élet-halál nékem ez a város,
ragaszkodom hozzá, mint anyámhoz.
Élhetnék tán mosolygósabb tájban,
mint itt a Láng és Füst városában,
de itt élek, ahol küzdő népem,
szívverését mellkasomban érzem.
Itt élt, itt halt sok kesergő ősem,
minden utca, kert, ház ismerősöm,
ide kötnek jó cimboraságok,
átkok, kínok, remények és álmok.

Az ég alján pici máglyák égnek
martintüzek, békés, szelíd fények,
rájuk suhint életünk nagy szárnya,
s beragyognak lelkem udvarába...

Emberek

Ha didergő, fáradt embert
sodor utamra a sorsa,
én is mindjárt vele fázom,
s kulacsomból megkínálom
egy-két cseppnyi pálinkával,
s ha idegen, ha barátom,
duruzsoló kemencetűz
izzik fel érte
a számon...

Útszéli kút

Megrepedt talpam alatt gőzölögnek az utak,
fejemre suhogó bús fák lombja hajolt,
de felbuzogok, mint magányos, útszéli kutak,
melyekbe ezüst vödörként fut le a hold.

Jól ismerem e tájat. E város vad, komor arcát,
révült zöld pupilláiban a gyárok tüzeit,
kék füsthaját s porból szótt lomha kacatját,
melyet a sóhajtó szél széles vállaira terít.

Itt cseperedtem. Mint zuhogó, erős szíjon a bog,
szívem szép, tüzes csomója ide verődik,
itt bomlik zizegve szálaira, vérem idecsorog,
ahol az életet küzdő, sajgó emberek őrzik.

Az Ő élő kútjuk vagyok én...Halálig vívom,
hogy égő szomjukat oltsam, értük e földet,
fakadjon forrás minden tiszta papíron,

édes-friss itala bánatoknak és örömöknek.

Itt vagyok hát. Viharvert kútház, topolya-káva,
kavicsos mélység hűvös-lágy, eleven vize,
jöjjön, hajoljon versem tükrére mind aki árva,
s kelő Napként ragyogjon rá vissza szíve,
mert a hit dalait zúgom én ebben a tájban,
azt sem hallgatva el többé, ami perzsel:
hiszem, hogy az ég bíbor, kagylóhéj foglalatában,
végül is széppé vési világát
a vajúdo ember...

Kéregető?

- Egy félreértésről-

Útjaimon olykor-olykor,
j szóra, melegre vágyva,
itt is, ott is bekopogok
ey-egy fényes arcú házba,
de ha látják ütött-kopott,
nagy, viharvert tarisznyámat,
s kezemben a vándorbotot,
máris tovább ballaghatok.
Pedig hát ha szemük volna,
látnák, hogy nem kéregető,
hanem adakozó vagyok.

Asztalom „kovácstüzei”

Ha az alkonyi szél
szép, magas lángokra szítja a kedvem,
s piros vas-eső porzik a csend üvegén,
e nagy, városszéli tűzzivatar közepén
egy csupa-fény
rügypattintó, kemény kovács legény
veri a vasat bennem...

Ha rám nehezül az éj,
s ősülő fejemet asztalomra ejem,
mindig Ő fejezi be a versem:
mély álmaimból is tisztán látom Őt,
amint derűsen, tűnődve megáll,
asztali lámpám tágas udvarán,
„üllönk” túlsó felén,
s felmagasodva a hajnali homályból,
szívem ütemén,

szépen, okosan,
gyönyörű, karcsú hajókat kovácsol
fel-fel derengő, erős homlokomban...